

посібник.-К.:2002.-третє видання, -384с.

2. Загальна теорія держави і права/За редакцією В.В.Копейчикова, - К.: Юрінком інтер-1999р.,С.-71.
3. Кельман М.С., О.Г.Мурашин, Н.М.Хома. Загальна теорія держави і права”: Підручник.-Львів: ”Новий світ-2000”2003 – 584с.
4. Конституційне право України: Підручник для студентів вищих навчальних закладів/За редакцією академіка АпрН України, доктора юридичних наук, професора Ю.М.Тодики, доктора юридичних і політичних наук, професора В.С.Журавського.-К.:Видавничий дім “Ін Юре”,2002.-544с.
5. Конституція України.: Прийнята на п’ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996р. Д.:”Видавництво Стакер”,2003.-64с.
6. Котюк В.О. “Основи Держави і Права “ :Навчальний посібник–К.:Вентурі.,1997 – 224с.
7. Мотиль І. І. Основні внутрішні функції Української держави [Текст] : монографія / І. Мотиль ; Київський національний ун-т внутрішніх справ. - К. : ТОВ "ВБ "Аванпост-Прим", 2008. - 184 с.
8. Основи економічної теорії/За ред. С.В.Мочерного. - К.: Видавничий центр “Академія”,1998.- 464 с
9. Погорілко В.Ф., О.Ф.Фрицький, О.В.Городецький та ін. “Конституційне право України”- К.:2000 – 196с.
10. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави: Навч". посібник. Вид. 6-е - Х.: Консум, 2002. – 160 с
11. Теорія держави і права (опорні конспекти). Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів./Кравчук М.В.-К.:Атіка,2003.-288с.
12. Цвік М.В., В.Д.Ткаченко, О.В.Петришин ”Загальна теорія держави і права”2002-540с.

**Балашова І. - курсант 1 курсу
ННІФСК НАВС
Науковий керівник – Тихомиров Д.О., ст.
викладач кафедри теорії держави та
права НАВС, к.ю.н.**

ПРИЧИНИ ПРАВОВОГО НІГІЛІЗМУ В ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧИХ

Головною рисою нашої держави, що суттєво відрізняє її від цивілізованих європейських країн, є на сьогоднішній день зменшена роль законності в розвитку держави та суспільства. Серед багатьох професій, які охоплюються єдиним поняттям юрист, на особливу увагу заслуговують слідчі, правовий нігілізм яких створює серйозну загрозу брутального порушення прав людини, отже, є дуже негативним явищем, подолання якого можна розглядати у числі пріоритетів діяльності правової держави. [1]

Правовий нігілізм - це заперечення, ігнорування та негативне ставлення до права, закону та правових форм організації суспільних відносин, прав і свобод інших осіб. Його сутність полягає в загальному негативному відношенні до права, законів, нормативного порядку. [2, ст. 235]

Відповідно до законодавства слідчий виступає як самостійна особа, яка керується внутрішнім переконанням та вимогами закону при дослідженні обставин справи, самостійно приймає всі рішення щодо спрямування слідства та провадження процесуальних дій і несе повну відповідальність за їх законне і своєчасне виконання. Професійна деформація слідчого є небезпечним та негативним явищем. Це обумовлено тим, що слідчий виступає суб’єктом правозастосування, тому від правильного застосування норм права залежить дотримання і забезпечення принципу законності. Слідчий, нехтуючи нормами права, формує у суспільстві негативне ставлення до органів внутрішніх справ, держави, адже він є її представником. [3]

Серед різноманіття форм, сторін, граней прояву правового нігілізму слідчого як найбільш загальні та суттєві називаються:

- навмисні порушення діючих законів і інших нормативно-правових актів;
- слідчі (процесуальні) помилки. [4]

Причини правового нігілізму в діяльності слідчих:

- фактори, зумовлені специфікою правоохоронної діяльності;
- фактори особистісної властивості;
- фактори соціально-психологічного характеру.

До факторів, обумовлених специфікою діяльності правоохоронних органів відносяться:

1. Детальна правова регламентація діяльності, що поряд з позитивним ефектом може призводити до зайвої формалізації діяльності, елементів бюрократизму;
2. Наявність владних повноважень по відношенню до громадян, що деколи виявляється у зловживанні і необґрунтованому їх використанні співробітниками;
3. Корпоративність діяльності, яка може бути причиною виникнення психологічної ізоляції співробітників органів правопорядку та відчуження від суспільства;
4. Підвищена відповідальність за результати своєї діяльності;
5. Психічні та фізичні перевантаження, пов'язані з нестабільним графіком роботи, відсутністю достатнього часу для відпочинку і відновлення витрачених сил;
6. Екстремальність діяльності (необхідність виконання професійних завдань в небезпечних для життя і здоров'я ситуаціях, ризик, непередбачуваність розвитку подій, невизначеність інформації про діяльність кримінальних елементів, загрози з боку злочинців та ін);
7. Необхідність у процесі виконання службових завдань вступати в контакт з правопорушниками, що може призводити до засвоєння елементів кримінальної субкультури (використання кримінального жаргону, звернення за прізвиськами тощо).

До факторів, що відображає особливості співробітників органів правопорядку, відносяться:

1. Неадекватний можливостям співробітника рівень вимогань і завищені особистісні очікування;
2. Недостатня професійна підготовленість;
3. Специфічний зв'язок між деякими професійно значущими якостями особистості співробітника (так, рішучість у поєднанні зі зниженим самоконтролем може розвинутися в надмірну самовпевненість і т.п.);
4. Професійний досвід, тобто набута практика, яка може спричинювати правовий нігілізм, адже не у всіх випадках законне вирішення справи є справедливим;
5. Професійні настанови (наприклад, сприйняття дій інших людей як можливих порушників закону може призвести до обвинувального ухилу в діяльності, глобальної підозрливості та ін);
6. Особливості соціально-психологічної дезадаптації особистості органів правопорядку, що призводять до прояву агресивності, схильності до насильства, жорстокості у поведженні з громадянами та ін;
7. Зміна мотивації діяльності (втрата інтересу до діяльності, розчарування в професії та ін.)

До факторів соціально-психологічного характеру належать:

1. Неадекватний і грубий стиль керівництва підлеглими;
2. Несприятливий вплив найближчого соціального оточення поза службою (наприклад, родини, друзів та ін);
3. Низька суспільна оцінка діяльності органів правопорядку, що часом веде до безвихідності у діяльності слідчих, виникнення професійного безсилля і невпевненість у необхідності своєї професії. [5]

Також причини виникнення правового нігілізму можна поділити на об'єктивні і суб'єктивні. До суб'єктивних причин належить недостатній рівень розуміння того, що вирішення проблем суспільства неможливо врегулювати лише правом, а тільки сукупною дією права, соціальних, економічних та інших заходів. Так, у багатьох формується переконання в тому, що достатньо прийняти ряд розумних законів – і всі проблеми суспільства вмиль будуть вирішені,

коли ж цього не відбувається, настає розчарування, переконання в тому, що закони нічого не дають. До об'єктивних причин належить розходження загальнодержавних із відомчими інтересами. Декларативність і відсутність в діючих законах норм прямої дії дає підґрунтя для їх деталізації в інструкціях та інших підзаконних нормативно-правових актах, що видають міністерства та відомства. Досить часто ними закріплюються положення, які суперечать законодавчим настановам та виражають їх відомчі інтереси. [6]

Таким чином, можна зробити висновок про те, що професійна діяльність здатна змінювати особистість працівника, деформувати її, на відміну від непрофесійної діяльності та призводить до не випадкових, але закономірних розбіжностей у фахових типах особистості.

Подолання правового нігілізму – складний та тривалий процес, який насамперед передбачає освоєння фахівцями-юристами нової парадигми праворозуміння, розвиток людиноцентристської правової ідеології. В цьому контексті є досить актуальною ідейна спадщина видатного вітчизняного правознавця Б.Кістяківського, який вважав, що дія права вимагає безперервної духовної активності всіх членів суспільства, істинної творчості кожної особистості. Таким чином, саме особистість виступає основою формування правового ладу. Дане положення можна розглядати як відправну тезу правового виховання та формування професійної культури майбутніх слідчих. [7]

Список використаних джерел:

1. Бондаревський В.Г. Правовий нігілізм в Україні та шляхи його подолання [Електронний ресурс] / Електронна бібліотека підручників. - Режим доступу: www.info-library.com.ua/books-text-11919.html
2. Теорія держави і права: Навч. посіб. / В.В. Галунько, Г.О. Пономаренко, В.К. Шкарупа. За заг. ред. В.К. Шкарупи – Херсон: ХЮІ ХНУВС, 2007. - 280 с.
3. Кримінально-процесуальний кодекс України / Відомості Верховної Ради УРСР, № 2, 12.01.1961, ст. 15
4. Кожевников В.В., Марфицин П.Г. Правовой нигилизм следователя [Електронний ресурс] / Правові технології. - Режим доступу: <http://lawtech.agava.ru/pub/bstat58/bstat581.htm>
5. Буданов А. В. Педагогика личной безопасности сотрудников ОВД: Учебно-методическое пособие. - М.: РИО МВД, 1996. - С.42.
6. Линдюк В. С. Причины правового нигилизма в Украине [Електронний ресурс] / Міжнародні науково-практичні інтернет-конференції за різними юридичними напрямками. - Режим доступу: www.lex-line.com.ua/?language=ru&go=full_article&id=43.
7. Нечипоренко О. М. Правовий нігілізм юристів: ознаки та форми прояву [Електронний ресурс] / Law-property. - Режим доступу: www.law-property.in.ua/articles/37-legal-nihilism-lawyers-signs-of-forms-of-display.html

Бедна В. - курсант 1 курсу ННПФСКМ НАВС

Науковий керівник – Тюріна О.В., професор кафедри теорії держави та права НАВС, к.ю.н., доцент

РОЛЬ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Актуальність даної проблематики полягає у тому що, у період сьогодення гостро постала теоретична і практична потреба вироблення перспективного підходу до оцінки української історії і незалежної, самостійної ідеологічної та політичної позиції щодо оцінки шляхів і засобів розвитку громадянського суспільства в Україні. Процес становлення громадянського суспільства складний і суперечливий, зародження та розвиток громадянського суспільства відбувається протягом тривалого періоду еволюції сучасної цивілізації.